

Regeringens proposition

1988/89:129

med förslag till medelsberäkningar för
Sveriges Radio m. m.

Prop.
1988/89:129

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 16 mars 1989.

På regeringens vägnar

Sten Andersson

Bengt Göransson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till medelsberäkningar för rundradiorörelsen, dvs. Sveriges Radio-koncernens och televerkets verksamhet under år 1990 samt radionämndens verksamhet under budgetåret 1989/90.

I propositionen föreslås också att TV-avgiften den 1 juli 1989 höjs med 100 kr., dvs. med 25 kr. för en tremånadersperiod.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1978: 478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Den som innehar en mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall betala mottagaravgift med 246 kronor per kalenderkvartal.

Den som innehar en mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall betala mottagaravgift med 271 kronor per kalenderkvartal.

Avgiften betalas till den myndighet som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Senaste lydelse 1989: 42.

Lag om ändring i lagen (1989: 41) om TV-avgift

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1989:41) om TV-avgift skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 §

TV-avgiften är 984 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 246 kronor.

TV-avgiften är 1 084 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 271 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall TV-avgift betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 1989

Närvarande: statsrådet S. Andersson, ordförande, och statsråden Göransson, Gradin, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Löow, Persson

Föredragande: statsrådet Göransson

Proposition med förslag till medelsberäkningar för Sveriges Radio m. m

1 Inledning

I årets budgetproposition (prop. 1988/89:100 bil. 10 s. 455) redovisade jag min avsikt att föreslå regeringen att en särskild proposition om Sveriges Radios verksamhet m. m. skulle föreläggas riksdagen under innevarande riksmöte. Skälet härför var att beredningen av ett förslag från moderbolaget i Sveriges Radio-koncernen, Sveriges Radio AB (SR), om en kraftig förstärkning av koncernens resurser inte var avslutad.

Bakgrunden till SR:s förslag är följande.

Inom Sveriges Radio-koncernen genomfördes under arbetsåret 1987/88 en särskild studie, den s. k. SR-studien, i syfte att ange förutsättningarna för en under 1990-talet framgångsrik radio och television i allmänhetens tjänst samt för att ge underlag för bedömning av verksamhetens inriktning och omfattning under år 1990 och därefter. Underlag härför var dels utvecklingen av Sveriges Radio-koncernens egen verksamhet, dels förändringarna i den svenska och internationella mediemiljön.

I avvaktan på ett ställningstagande från koncernens sida till SR-studiens resultat hemställer SR i koncernens anslagsframställning för år 1990 om medel motsvarande den nivå som, enligt SR:s uppfattning, krävs för att undvika en kvalitetsförsämring och minskad mångfald i förhållande till nuvarande programutbud. Förslaget motsvarar ett medelstillskott på 41,6 milj. kr. utöver sedvanlig kostnadskompensation.

Vidare anges i anslagsframställningen följande generella mål för verksamheten under 1990-talet.

- De svenska programmen måste breddas och förstärkas. Kulturproducentrollen måste utvecklas.
- Mångfalden i programutbudet måste öka för att publiken skall få fler valmöjligheter.
- Rättigheter att sända stora evenemang måste kunna förvärfvas så att hela befolkningen kan ta del av dessa.

SR lyfter också uttryckligen fram behovet av kvalitet i programutbudet framför önskemål om ökad kvantitet genom t. ex. längre sändningstid.

Såväl de krav som staten ställer på koncernens verksamhet som de som SR-studien anger för en framgångsrik radio och television medför, enligt SR, att koncernen för att kunna lösa sin uppgift under år 1990 och framdeles måste tilldelas större resurser än de som krävs för att vidmakthålla nuvarande programutbud. Inom ramen för de angivna principerna kan, enligt SR, reformprogram genomföras på olika nivåer. SR förordar i ett senare inkommet tilläggsäskande ett alternativ som fr. o. m. år 1990 innefattar ett årligt medelstillskott som är så stort att nivåhöjningen av koncernens resurser efter en femårsperiod motsvarar 500 milj. kr. i 1987/88 års prisläge.

I det följande kommer jag att lägga fram mina förslag till medelsberäkningar för rundradiorörelsen, dvs. Sveriges Radio-koncernens verksamhet under år 1990, televerkets verksamhet under samma år med insamling och distribution av program och uppförande av sändaranläggningar samt radionämndens granskningsverksamhet under budgetåret 1989/90. Jag kommer därvid att behandla de förslag som lagts fram i resp. parterers anslagsframställning samt den särskilda anslagsframställning som SR avgett för verksamheten med uppbörd av TV-avgifter och avgiftskontroll vid dotterbolaget Radiotjänst i Kiruna AB.

2 Allmänna överväganden

Mina förslag rörande Sveriges Radio-koncernen och dess programverksamhet innebär att ersättning ges även i fortsättningen enligt det indexanknutna system för kostnadskompensation som gäller för koncernen. Därutöver tillstyrker jag SR:s förslag om en förstärkning av medelsramen med 41,6 milj. kr. Det är enligt min mening av stor betydelse att koncernens programutbud kännetecknas av kvalitet och mångfald samt att allmänna kostnadsökningar och kostnader för förvärv av sändningsrättigheter för attraktiva program inte återverkar menligt på programutbudet i övrigt.

TV-avgiften bör enligt min mening höjas med 100 kr. fr. o. m. den 1 juli 1989. Avgiften för en tremånadersperiod blir därmed 271 kr. i stället för som nu 246 kr. Förslaget innebär att kostnadskompensationen och den nyssnämnda medelsförstärkningen kan finansieras. Under förutsättning dels att övergången till en ny organisation för TV-avgiftsuppbörd och avgiftskontroll kan genomföras utan en ökning av avgiftsskolket, dels att koncernens särskilda index för kostnadskompensation för tiden efter utgången av budgetåret 1987/88 inte ökar med mer än 6%, kommer dessutom med mitt förslag den skuld staten har till riksgäldskontoret för rundradiorörelsens räkning att vara återbetald vid utgången av år 1989. Därmed kan en god ekonomisk grund för rundradiorörelsens verksamheter byggas upp.

De nuvarande avtalen mellan staten och SR resp. de fyra programföretagen löper ut den 30 juni 1992. SR:s förslag om att koncernen skall ges en mer omfattande medelsförstärkning motsvarande 500 milj. kr. efter en femårsperiod innebär en förpliktelse för staten som varar t. o. m. år 1994. I realiteten skulle således staten binda sig vad gäller de ekonomiska villko-

ren för en period som är två och ett halvt år längre än innevarande avtalsperiod utan att förutsättningarna i övrigt för koncernens verksamhet prövas.

Mina överbäganden i denna fråga har lett fram till att jag anser att ett ställningstagande till SR:s förslag i denna del bör anstå ytterligare en tid. Skälen och bakgrunden härtill är följande.

Sedan några år tillbaka pågår omfattande förändringar i Sveriges Radio-koncernens omvärld. Utvecklingen av TV-sändande satelliter har medfört att ett stort antal nya TV-förretag har kommit in på den europeiska marknaden.

För närvarande sänds ett 40-tal programkanaler över Europa från satellit. Av dessa är ca 15 aktuella för vidaresändning i Sverige. Under de närmaste åren kommer tillgången till satellitkapacitet att öka. Samtidigt väntas en övergång ske till satelliter med större signalstyrka.

Några av de programföretag som har sänt över satellit har upphört med sändningarna medan andra har bytt ägare eller ändrat inriktning på verksamheten. Just nu verkar det som om flera programföretag är på väg bort från sin tidigare strävan att nå publik i många länder med ett och samma programutbud. I stället finns det en tendens att vända sig till ett enda land eller några få länder där man talar samma eller närbesläktade språk.

Inom Europarådet läggs nu sista handen vid utformningen av en europeisk konvention för TV-sändningar som sker via satellit eller som på annat sätt är gränsöverskridande. Syftet är att åstadkomma ett för Europarådets stater gemensamt regelverk, som skall främja flödet av program mellan länderna samtidigt som hänsyn tas till nationell kultur och särart. Konventionen beräknas öppnas för undertecknande i slutet av våren 1989. För att Sverige skall kunna tillträda konventionen krävs att en översyn görs av den svenska radiolagstiftningen.

Även om signalerna från de nya, starkare satelliterna kan tas emot individuellt med förhållandevis billig utrustning, torde de flesta hushåll i Sverige även i fortsättningen göra det via kabel. Antalet hushåll som kan se satellitsända program torde i dag uppgå till ca 700 000, dvs. 20% av samtliga hushåll. Om kabelnätets tillväxt fortsätter i samma takt som under det senaste året kommer antalet att passera miljonen under år 1990. Vid den tidpunkt då Sveriges Radio-avtalen löper ut kan kanske närmare hälften av befolkningen ha tillgång till satellit-TV.

De hushåll som kan ta del av satellitsändningarna kommer att få tillgång till ett ökat antal TV-kanaler och därmed möjlighet att välja mellan flera program. De TV-tittare som inte kan ta emot satellitsändningar kommer givetvis även i fortsättningen att vara hänvisade till de TV-sändningar som sker över marknäten. Deras valmöjligheter beror på omfattningen och sammansättningen av det marksända utbudet.

Den här beskrivna utvecklingen motiverar enligt min mening en översyn av TV-politiken redan under perioden före den 30 juni 1992, då de nämnda avtalen med SR-företagen löper ut. Denna översyn kan leda till att nu outnyttjade frekvenser för marksändningar av TV som tilldelats Sverige kan börja användas. Vidare kan, som jag nämnt, radiolagstiftningen också behöva ses över av skäl som har med den kommande Europaråds-

konventionen att göra. I samband med dessa överväganden kan även SR:s uppdrag, organisation och finansiering behöva ses över, varför ett ställningstagande till SR:s reformförslag bör anstå ytterligare en tid. Jag avser alltså att senare återkomma till regeringen i frågan.

I detta sammanhang vill jag nämna att regeringen den 24 november 1988 uppdrog åt televerket att utreda och redovisa en bedömning av efterfrågan på utrymme för radiokommunikation i olika delar av Sverige och möjligheterna att tillgodose denna efterfrågan på kort, medellång och lång sikt mot bakgrund av den tekniska utveckling som kan förutses. Bl. a. rör uppdraget tillgång och efterfrågan på frekvenser för rundradio.

Jag vill också nämna att en särskild sakkunnig inom utbildningsdepartementet för närvarande utreder frågor om sponsring av Sveriges Radiokoncernens program.

Jag övergår nu till att närmare redovisa SR:s, televerkets och radionämndens förslag i anslagsframställningarna samt mina överväganden med anledning därav. Jag börjar dock med att ge en kort översikt av vilka förutsättningar som gäller för verksamheterna samt vilka utgångspunkterna i ekonomiskt hänseende just nu är.

3 Allmänna riktlinjer för rundradiorörelsen, ansvarsfördelning och finansiering

De nuvarande riktlinjerna för *Sveriges Radios* verksamhet lades fast av riksdagen år 1978 (prop. 1977/78:91, KrU 24, rskr. 337) samt ändrades och kompletterades genom beslut av riksdagen år 1986 (prop. 1985/86:99, KrU 21, rskr. 343).

Verksamheten regleras främst genom radiolagen (1966:755, omtryckt 1986:1209) samt radioansvarighetslagen (1966:756), förordningen (1967:226) om tillämpningen av radioansvarighetslagen och förordningen (1988:339) med instruktion för radionämnden. Av betydelse i sammanhanget är också lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare, den av riksdagen nyligen antagna lagen (1989:41) om TV-avgift och förordningen (1989:46) om TV-avgift.

Sändningsrätt enligt radiolagen har de fyra programföretagen Sveriges Television AB, Sveriges Riksradio AB, Sveriges Lokalradio AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Närmare bestämmelser om rättigheter och skyldigheter beträffande sändningsrätten och programverksamheten finns i de avtal som träffades mellan staten och programföretagen i juni 1986. I avtal som samtidigt träffades mellan staten och Sveriges Radio AB regleras dels detta bolags uppgifter som moderbolag i en koncern i vilken de nämnda programföretagen ingår, dels koncernens verksamhet under krig eller vid krigsfara. Samtliga avtal omfattar perioden t. o. m. den 30 juni 1992.

Radionämnden övervakar genom efterhandsgranskning att programföretagen iakttar bestämmelserna i radiolag och avtal. *Televerket* svarar för programdistribution inkl. programinsamling samt uppförande av sändaranläggningar för rundradions behov.

Sveriges Radio-koncernen utgör tillsammans med radionämnden och televerkets rundradiosektion den s. k. rundradiorörelsen.

Sveriges Radio-koncernens drifts- och investeringskostnader finansieras huvudsakligen med TV-avgifter (mottagaravgifter). Även de utgifter televerket har för investeringar och för distributionen av Sveriges Radiokoncernens program finansieras på detta sätt. Medel för programverksamheten för utlandet och distributionen av dess program anvisas dock över statsbudgeten under anslaget Sveriges Riksradios programverksamhet för utlandet under utrikesdepartementets huvudtitel.

Också radionämndens verksamhet finansieras med mottagaravgifter. Televerket har hittills svarat för nämndens ekonomiadministration.

Televerkets investeringar avseende televisions- och ljudradioanläggningar avskrivs omedelbart i sin helhet. Detsamma gäller de investeringar Sveriges Radio-koncernen gör.

Televerket har hittills haft hela ansvaret för uppbörden av mottagaravgifter och för avgiftskontrollen. Avgiftsuppbörden har varit samordnad med inkasseringen av telefonavgifter. Riksgäldskontoret och televerket har förvaltat överskjutande avgiftsmedel. Dessa har redovisats på ett särskilt räntebärande konto under statsskulden, den s. k. radiofonden. Televerket har disponerat en kredit för rundradiorörelsens behov hos riksgäldskontoret. Bokslut för rundradiorörelsen har upprättats genom televerkets försorg.

Ansvaret för avgiftsuppbörden och avgiftskontrollen skall enligt tidigare beslut (jfr prop. 1987/88: 100 bil. 10 s. 515, KrU 11, rskr. 220) senast den 1 januari 1990 övertas av ett dotterbolag i Sveriges Radio-koncernen, Radiotjänst i Kiruna AB. Riksdagen har vidare beslutat (jfr prop. 1988/89: 18, KrU9, rskr. 97) att influtna avgiftsmedel fr. o. m. den 1 mars 1989 skall placeras på räntebärande räkning, det s. k. rundradiokontot, hos riksgäldskontoret och att kontoret även fortsättningsvis skall tillhandahålla det rörelsekapital rundradiorörelsen behöver när avgiftsmedlen inte räcker till. SR, dvs. moderbolaget i koncernen, skall enligt beslutet utöva det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen. Däri ingår att för statens räkning förvalta såväl influtna avgiftsmedel som krediter. Bolaget skall även redovisa medelsförvaltning och upplåning samt upprätta bokslut för rundradiorörelsen.

I avtal som träffades i februari i år mellan staten och Radiotjänst i Kiruna AB regleras bolagets uppgifter. I ett samtidigt träffat avtal regleras SR:s ansvar för rundradiorörelsens finansiella samordning. Avtalen gäller fr. o. m. den 1 mars 1989 tills vidare.

Enligt riksdagens beslut vid föregående riksmöte (jfr prop. 1987/88: 100 bil. 10 s. 509 f., KrU 11, rskr. 220) skall medelsanvisningarna till Sveriges Radio-koncernen och televerket fr. o. m. år 1990 avse kalenderår.

4 Kostnader för budgetåret 1987/88 för den avgiftsfinansierade verksamheten, m. m.

För ljudradio- och televisionsverksamheten togs 2 994,2 milj. kr. av avgiftsmedel i anspråk under budgetåret 1987/88. Sveriges Radio-koncernen disponerade 2 533,7 milj. kr. för programverksamheten i sin helhet med undantag av utlandsprogramverksamheten, vilken finansierades över statsbudgeten. Televerket utnyttjade totalt 446,6 milj. kr., varav 315,6 milj. kr. för programdistribution och avgiftsuppbörd samt 131,0 milj. kr. för avskrivning av investeringar. Kostnaderna för radionämndens verksamhet var 2,2 milj. kr. Ränteutgifterna uppgick till 11,7 milj. kr.

Under budgetåret 1987/88 uppgick intäkterna från mottagaravgifter till 2 987,1 milj. kr., vilket i förhållande till de avgiftsmedel som togs i anspråk innebär ett underskott på 7,1 milj. kr. Underskottet i radiofonden per den 30 juni 1988 var 110,4 milj. kr.

Den allmänna mottagaravgiften har varit 824 kr. per år sedan den 1 juli 1988 och tilläggsavgiften för färg-TV har varit 160 kr. per år. Antalet allmänna avgifter uppgick den 1 juli 1988 till nästan 3,3 miljoner och antalet tilläggsavgifter för färg-TV till 3,1 miljoner. Riksdagen har nyligen beslutat (jfr prop. 1988/89:18, KrU9, rskr. 97) om en för alla TV-innehavare enhetlig TV-avgift motsvarande kostnaden för att ha färg-TV. Sedan den 1 mars 1989 är därför det särskilda färg-TV-tillägget avvecklat.

Krediterna hos riksgäldskontoret får sedan den 1 oktober 1988 under budgetåret 1988/89 uppgå till högst 200 milj. kr. Dessförinnan var högstbeloppet 80 milj. kr. Sedan den 1 mars 1989 disponeras krediterna av SR, inte av televerket.

5 Medelsberäkningar

5.1 Sveriges Radio

Verksamheten 1987/88, 1988:2 och 1989

Reformverksamheten

Genom 1988 års riksdagsbeslut har Sveriges Radio-koncernen anvisats medel för dels budgetåret 1988/89, dels andra halvåret 1989 (1989:2). SR har dock valt att dela upp den förlängda räkenskapsperioden så att den avser dels andra halvåret 1988 (1988:2), dels kalenderåret 1989. Redovisningen i det följande baseras på denna uppdelning.

1978 års reformprogram (jfr prop. 1977/78:91, KrU 24, rskr. 337) skall vara genomfört vid utgången av budgetåret 1988/89. SR har i sin anslagsframställning redovisat att programmet i löpande priser då kommer att ha krävt 537 milj. kr.

Av följande sammanställning framgår den faktiska och planerade användningen av resurstillskotten (milj. kr. i löpande priser) under reformperioden och deras fördelning på ändamål och programföretag.

	Total an- vändning	därav		
		lokal- radion	riks- radion	televi- sionen
Vidgad regionalisering	67,0	—	23,8	43,2
Regional-TV	40,4	—	—	40,4
Lokalradio	103,9	103,9	—	—
Kvalitetsförbättringar	214,5	—	74,3	140,2
Särskilda publikgrupper	29,4	5,3	6,4	17,7
Övriga åtgärder	81,6	—	25,1	56,5
	536,8	109,2	129,6	298,0

Reformprogrammets *regionaliseringsmål* har enligt SR i praktiken uppnåtts. Insatserna på detta område under perioden kommer att ha kostat 211 milj. kr., vilket motsvarar 39 % av reformmedlen.

Enligt 1978 års riksdagsbeslut skall andelen regionalt producerade riksprogram stiga till 40 % under reformperioden. Detta delmål har också uppnåtts. Riksradiation kommer att ha ökat distriktens andel av den utlokaliseringbara programproduktionen från 62 till 96 timmar per vecka, dvs. en ökning med 34 veckotimmar. Under budgetåret 1987/88 minskade dock distriktsproduktionen tillfälligtvis från 95 till 88 timmar per vecka. Televisionens distrikt planerar att under år 1990 producera 932 timmar riksprogram, vilket är betydligt mer än de 640 timmar som regionaliseringsmålet ursprungligen motsvarade och 10% högre än under budgetåret 1987/88. Flest timmar produceras av västra och södra distriktet.

Regionala nyhetssändningar i televisionen förekommer nu över hela landet och kommer fr. o. m. år 1989 att bedrivas hela året, dvs. utan uppehåll under sommaren.

Lokalradions stationer har nu alla minst en lokalredaktion utanför huvudredaktionen. Sändningstiden kommer under reformperioden att i genomsnitt ha ökat från 15 till 50 timmar per vecka. I slutet av år 1989 sänder samtliga stationer över FM 4-nätet.

Inom reformprogrammets ekonomiska ramar är åtgärderna för *särskilda publikgrupper* också i praktiken genomförda.

Programföretagens och då särskilt ljudradiobolagens sändningstider för minoritetsspråken har ökat under perioden. Riks- och lokalradion har för närvarande sändningar på åtta minoritetsspråk och televisionen på sex. För samerna, som utgör en inhemsk minoritet, genomförs programverksamheten fr. o. m. innevarande år bl. a. i nära samarbete mellan riksradiation och lokalradion.

Sveriges Radio-koncernens plan för den framtida handikappprogramverksamheten har tidigare redovisats utförligt (jfr prop. 1987/88:100 bil. 10 s. 499). I planen ingår nu en permanentning av Faludistriktets försök med ett särskilt nyhetsprogram på teckenspråk på lördagar. Vidare har problemen med överföring av radioprogram till talböcker lösts för Sveriges Radio-koncernens del. Däremot har — på grund av svagt gensvar från synskadade — projektet med tidningen Röster i Radio på kassett tills vidare lagts ner.

Utbildningsradion omfattades inte av 1978 års reformprogram. Utbild-

ningsradion tillfördes dock medel för reformåtgärder för budgetåren 1979/80, 1980/81 och 1987/88. Även för perioden därefter t. o. m. år 1989 har ett reformtillskott lämnats. Medlen har använts för regional utbyggnad, förstärkta insatser för särskilda publikgrupper och för fortbildning. Av Svergies utbildningsradios medel för programverksamhet under år 1989 kommer 2,7 milj. kr. att användas för förskoleprogram, 25,5 milj. kr. för program för ungdomsskolan, 11,4 milj. kr. för högskoleprogram, 32,6 milj. kr. för vuxenutbildningsprogram och 12,1 milj. kr. för regional verksamhet.

Vad som återstår av reformprogrammet är främst fortsatta åtgärder för *kvalitetsförbättringar* i programverksamheten. Sammanlagt kommer över åren 215 milj. kr. att ha använts för detta ändamål, vilket motsvarar 40 % av reformmedlen.

1986 års riksdagsbeslut (jfr prop. 1985/86:99, KrU 21, rskr. 343) innebär att vissa kompletterande krav ställdes på programverksamheten. Bl. a. skall *medverkan av utomstående* i programverksamheten hålla en hög och jämn nivå.

Av följande sammanställning framgår den faktiska kostnaden (milj. kr. i 1986/87 års prisnivå) under budgetåret 1987/88 och den planerade kostnaden år 1989 för medverkande, samproduktioner och produktionsutläggningar samt avtalsbundna kostnader.

	1987/88	1989 varav				
		Totalt	lokalradion	riksradion	televisionen	utbildningsradion
Medverkandekostnader	250,3	247,3	18,8	74,5	146,0	8,0
Samproduktioner och produktionsutläggningar	74,0	78,1	0,4	3,0	72,7	2,0
Avtalsbundna kostnader	85,2	93,2	16,3	53,0	23,0	0,9
	409,5	418,6	35,5	130,5	241,7	10,9

Med medverkandekostnader avses dels avtalsenliga gager, dels honorar enligt det s. k. mångfaldsavtalet. För främst riksradiation men även lokalradion förutses en minskning av dessa kostnader. I gengäld ökar de avtalsbundna kostnaderna, dvs. ersättningen till STIM, IFPI, TT m. fl. som ett resultat av ett mer omfattande musikutbud i P2 resp. P4. För televisionens och utbildningsradios del ökar även medverkandekostnaderna. Till televisionens kostnader skall läggas också ökade kostnader för bl. a. samverkan med Svenska Filminstitutet. Vad gäller omfattningen av televisionens utläggningar till produktionsbolag och fria filmare, uppnådde Sveriges Television redan under budgetåret 1985/86 den nivå som anges i 1986 års riksdagsbeslut.

Vad gäller *sändningstid och personal* planeras som nämnts en kraftig ökning av sändningstiden i lokalradion. Också för riksradios del ökar

sändningstiden, framför allt till följd av att nattradiosändningar införts i P2. Även reprisvolymen ökar. För televisionens del minskar sändningstiden något. Målet för reprisvolymen upprätthålls dock. Antalet tjänster hos såväl Sveriges Riksradio som Sveriges Television planeras minska ytterligare. Detsamma gäller tjänsterna hos Sveriges Utbildningsradio vars sändningstid ökar både inom ramen för den regionala radioverksamheten och inom televisionen.

Sveriges Television planerar en utvärdering av det *nya kanalsystemet* efter två verksamhetsår med systemet.

I 1986 års riksdagsbeslut framhölls även att *programföretagens utbud på svenska språket m. m.* måste främjas. För riksradios del gäller att utbudet generellt kan ses som ett utbud på svenska språket med undantag av musikutbudet. Där utgör andelen svensk musik ca 34% enligt en undersökning från november 1987. Lokalradios mål är att 50% av musikutbudet skall vara lokalt och svenskt. Av Sveriges Televisions sändningstid under verksamhetsåret 1987/88 kan minst 45% av sändningstiden karaktäriseras som verk av svenska upphovsmän eller med svenska utövare.

Moderbolagets förstärkta ansvar

1986 års riksdagsbeslut innebar att moderbolaget tillfördes fyra nya ansvarsområden, nämligen ansvaret för rationalitet och hushållning inom koncernen, ansvaret för likviditetsförvaltning och upplåning, ansvaret för koncernens lokalförsörjning, lokalsamordning och lokalthållande inkl. överföringen av äganderätten och förvaltningen av de avgiftsfinansierade fastigheterna från byggnadsstyrelsen till SR, samt ansvaret för koncernens uppbörd av mottagaravgifter.

Vad beträffar *fastighets- och lokalförsörjningsverksamheten* har äganderätten till de fastigheter som finansierats med TV-avgiftsmedel överförs till SR med undantag av fastigheterna i Stockholm och Göteborg. Överföringarna av dessa har inte kunnat slutföras på grund av oenighet om tomträttsavgäldens storlek.

Enligt de regler som numera gäller för finansiering av koncernens byggnadsverksamhet skall koncernen själv genom lån på kreditmarknaden svara för denna. I avvaktan på att SR får äganderätten till samtliga berörda fastigheter har företaget valt att övergångsvis internfinansiera aktuella byggnadsprojekt.

För närvarande utreds förutsättningarna för att etablera ett mer ekonomiskt lokalutnyttjande som bl. a. innefattar en marknadsmässig intern hyresprissättning för samtliga lokaler som koncernen använder.

De nya formerna för *intern finansiering och redovisning av investeringar* i teknisk och annan utrustning har använts sedan budgetåret 1987/88. Införandet av avskrivningar enligt plan och intern lånefinansiering har resulterat i en viss, troligen inte bestående, nedgång i investeringsverksamheten. SR ansvarar för den kreditprövning som äger rum inför utbetalande av lån till programföretagen.

SR-studien

Inom Sveriges Radio-koncernen gjordes under verksamhetsåret 1987/88 en grundlig studie av verksamheten inom koncernen och bedömningar av förändringarna i mediemiljön. Avsikten har varit att ange förutsättningarna för en framgångsrik radio och television i allmänhetens tjänst under första hälften av 1990-talet.

SR påpekar i sin anslagsframställning att Sveriges Radio-koncernen är det enda massmedieföretag vars utbud i radio och TV dagligen är tillgängligt för alla var de än bor i Sverige. Koncernens uppdrag är att verka i allmänhetens tjänst.

Utvecklingen inom radion och televisionen med fler programsändare och större programutbud ger publiken nya valmöjligheter. De nya programutbud som främst i TV pockar på publikens uppmärksamhet distribueras från medieföretag som koncentrerar sig på traditionellt populära och därför kommersiellt intressanta programtyper som underhållning, nyheter och sport. Merparten av företagen vänder sig till en publik i många olika länder. Detta tenderar att likforma programmets innehåll och utformning.

Satellit- och kabeldistribuerade program kommer sannolikt långt in på 1990-talet att vara förbehållna en begränsad del av Sveriges befolkning. Hela befolkningen kommer däremot att ha tillgång till Sveriges Radio-koncernens TV-program, distribuerade via markbaserade sändare.

Mot denna bakgrund åvilar det Sveriges Radio-koncernen att erbjuda de svenska lyssnarna och tittarna ett mångfaldigt utbud av program som är bildande, kunskapsberikande och inte minst underhållande, som värnar om vår nationella identitet och kultur och om det svenska språket, och som skildrar den svenska verkligheten nationellt, regionalt och lokalt.

I 1990-talets förändrade mediemiljö är Sveriges Radio-koncernens generella mål i första hand

- att de svenska programmen breddas och förstärks; också så att radions och televisionens roll som landets största *kulturproducent* utvecklas ytterligare,
- att *mångfalden* i koncernens programutbud ökas för att ge publiken fler möjligheter att välja mellan alternativa program,
- att resurserna förstärks så att koncernen skall kunna förvärva rättigheterna till stora evenemang och därigenom göra dem även fortsättningsvis tillgängliga för *hela befolkningen*, som koncernen är ensam om att ha som publik.

Svensk *television* har såsom ett av sina mål att skildra och debattera den svenska verkligheten. För många människor är TV den primära nyhetskällan. Bevakningen av den svenska närmiljön breddas genom att den regionala nyhetsverksamheten förstärks. Andra viktiga mål är att förstärka programverksamheten på svenska till icke oväsentlig del genom utläggningar och samproduktioner, att öka omfattningen av barn- och ungdomsprogram och att trots kostnadsökningarna bevara ett relevant utbud av utländska program.

*Riksradi*on har till uppgift att informera, förmedla kultur och underhålla med både ett nationellt och internationellt perspektiv. Riksradiens strävan är att successivt stärka de tre kanalernas programprofiler för att underlätta för lyssnarna att välja och hitta program. De viktigaste målen är en utveckling av den svenska musiken, en breddning av produktionen av dramatik och dokumentärprogram samt en fördjupning och breddning av nyhetsverksamheten.

*Lokalradi*ons successiva inträde i FM 4 genomförs med i stort sett oförändrade resurser. Lokalradiens planering förutsätter en stegvis utveckling i riktning mot att Radio Stockholm sänder dygnet runt, Radio Göteborg och Radio Malmö sänder 15–18 timmar och övriga stationer 12–15 timmar alla veckodagar.

*Utbildningsradi*ons uppgift kan enligt SR bli betydelsefullare under 1990-talet. Utbildningsradion bör få disponera tider och kanaler så att den når människor som andra utbildare inte når eller gör utbildningsprogram för. Vidare bör utbildningsväsendets decentralisering återspeglas i en ökad regionalisering av utbildningsradiens verksamhet.

SR:s *slutsats* i anslagsframställningen av studien är att 1990-talets krav på Sveriges Radio-koncernen förutsätter större resurstillskott än vad som kan uppnås genom interna rationaliseringar. Om koncernen skall kunna uppfylla sina mål under år 1990 och kommande år måste SR tilldelas resurser utöver vad som krävs för att vidmakthålla nuvarande programutbud.

Åtgärder för höjd effektivitet

Moderbolaget har utarbetat vissa generella styrsystem i syfte att förbättra beslutsunderlaget vid utövandet av sitt ansvar för att verksamheten i koncernen bedrivs rationellt och med iakttagande av god hushållning.

En koncerngemensam kontoplan har introducerats fr. o. m. hösten 1988. Den innebär att koncernens alla bolag strukturerar sina intäkter och kostnader på ett gemensamt sätt. SR får därigenom en större möjlighet än tidigare att göra en bedömning av resursutnyttjandet.

Ett koncerngemensamt informationssystem har också införts i syfte att åstadkomma en bättre uppfattning av hur resurserna fördelas på olika programområden.

Beslut har även fattats om att tillsätta en utredning i syfte att utarbeta förslag till bättre och mer jämförbar programstatistik.

Vidare utreds som nämnts förutsättningarna för att införa marknadshyror även för de ägda lokalerna i syfte att få till stånd ett effektivare lokalutnyttjande.

Ett viktigt mål i rationaliseringsarbetet är en fortsatt minskning av den fasta resursbindningen. Detta är en grundläggande förutsättning för höjd effektivitet och ökad handlingsfrihet. Moderbolaget kommer därför också fortsättningsvis att ansvara för och utforma rationaliseringsmål för olika delar av koncernen.

Den fasta medelsramen har dock för innevarande år höjts för lokalradion då bolaget är inne i ett expansionsskede, för riksradien för nattnyhe-

ter i P3 samt nattsändningar i P2, för televisionen för regionala sändningar, nyheter för döva, text-TV samt dagliga finska nyheter och för moderbolaget avseende de tidigare redovisade nya ansvarsområdena.

Distributionsverksamheten

Den femte och sista etappen i FM 4-utbyggnaden startar i oktober 1989 och i samband därmed lämnar lokalradion helt FM 3-nätet. SR anser det angeläget att lokalradiodistributionen kan ske i stereo och att förbindelsemöjligheter för riksprogram i stereo i FM 4 anordnas.

Enligt 1982 års riksdagsbeslut (prop. 1981/82:100, KrU 18, rskr. 201) skall SR betala televerket för de merkostnader som uppstår på grund av utökad sändningstid, nya förbindelser m. m.

Enligt SR:s och televerkets bedömning bör televerket nu erhålla en nivåhöjning av sina driftsmedel för de kostnader som är en följd av de permanenta nivåhöjningarna såsom nattsändningarna i FM 2 och FM 4 samt den utökade sändningstiden i TV. Detta bör även gälla hyror för förbindelser avseende RDS (Radio Data System)-utmatning och stereodistribution i FM 4.

SR stöder vidare ett förslag av televerket om en treårig utbyggnadsplan för utbyggnad av stereo/flerljuddsändningar till hela landet.

TV-avgiftsuppbörd och avgiftskontroll

I en särskild anslagsframställning avseende Radiotjänst i Kiruna AB:s (RIKAB) verksamhet med TV-avgiftsuppbörd och avgiftskontroll understryks svårigheten att fastställa ett adekvat budgetförslag för år 1990 som en följd bl. a. av att RIKAB befinner sig i en etableringsfas. Det kan därför bli nödvändigt att i ett senare skede återkomma med ett tilläggsäskande.

I anslagsframställningen förutsätts att av RIKAB sökt regionalpolitiskt stöd om 6,8 milj. kr. för år 1990 beviljas och att televerket bär hela kostnaden för de investeringar som görs under övergångsperioden så att ingen utgift för dem faller på RIKAB vare sig före eller efter den 1 januari 1990. Vidare förutsätts att det system för kostnadskompensation som gäller för koncernen i övrigt skall tillämpas även för RIKAB.

Vid beräkningen av RIKAB:s medelsbehov har en av förutsättningarna varit att kostnaderna för den nya organisationen inte skall bli högre än de som televerket hade för motsvarande verksamhet då 1987 års riksdagsbeslut fattades (jfr prop. 1986/87:100 s. 501, KrU 11, rskr. 197). Vid RIKAB:s övertagande av ansvaret för inkassering av TV-avgiften försvinner den fördel som låg i att portoavgifterna kunde delas mellan telefonrörelsen och TV-avgiftsuppbörden. Under i övrigt likartade förutsättningar räknar dock SR preliminärt med att inget ytterligare medelstillskott behövs och föreslår att RIKAB tilldelas 85,8 milj. kr. i prisläget för andra halvåret 1989.

Medelsbehovet för år 1990

Sveriges Radio-koncernen har för budgetåret 1988/89 och för andra halvåret 1989 (1989:2) för den avgiftsfinansierade verksamheten tilldelats 2 369,8 resp. 1 184,9 milj. kr. i 1986/87 års prisläge. Därtill kommer 38,0 milj. kr. som utgör medel för täckning av kapitalkostnader.

Medelsbehovet för år 1990 enligt hittills för avtalsperioden angivna principer motsvarar 2 539,2 milj. kr. i 1987/88 års prisnivå.

För byggnadsarbeten behövs 13,0 milj. kr., vilket motsvarar ett behov av ytterligare 2,6 milj. kr. för kapitalkostnader. Beloppet avser den planerade om- och tillbyggnaden av radio- och TV-huset i Göteborg. Sammanlagt uppgår behovet av medel för kapitalkostnader under år 1990 till 34,1 milj. kr.

Inför arbetet med anslagsframställningarna för år 1990 har programföretagen redovisat konsekvenserna av tre alternativ för medelstilldelningen.

Alternativ 1 avser reellt oförändrad medelstilldelning. En sådan kommer att medföra en omDispositionering av lokalradiostationernas resurser på grund av den fortsatta övergången till P4-kanalen, att Radio Sjuhärad åter blir en lokalredaktion under Göteborg, att riksradios nyproduktion och externa medverkan minskar och att den levande musikproduktionen inte kan öka, att televisionen måste genomföra en omprioritering motsvarande 30 milj. kr. på grund av icke kompenserbara prisökningar avseende sportevenemang och samarbetet på filmområdet samt effekter av ökad priskonkurrens, och att utbildningsradios kostnadsökningar för t. ex. lokaler måste täckas genom minskning av programmedlen.

Alternativ 2 innebär en i förhållande till budgetåret 1987/88 oförändrad verksamhet och förutsätter att koncernen tillförs 41,6 milj. kr. utöver kostnadskompensationen. För moderbolagets del innebär tillskottet att de medel om 1,8 milj. kr. för teknisk och programmässig forskning och utveckling, som tidigare anvisats televerket, överförs till bolaget. För lokalradios del innebär ett tillskott av 5,4 milj. kr. att de nyssnämnda olägenheterna kan undvikas och att Radio Sjuhärad blir en normalstation. Riksradiation kan för 2,9 milj. kr. ges möjlighet att dels fylla de fönster i P3 som lokalradion tidigare utnyttjat, dels betala icke kompenserbara STIM-kostnader, dels förstärka den fasta sportbevakningen. Televisionen kan klara av ökade kostnader för internationella sportevenemang, ökade timkostnader för inköpta program, garantier/optioner och gageglidning samt ökande kostnader för visningsrätter för attraktiva svenska filmer. För utbildningsradion, slutligen, uteblir de i alternativ 1 nämnda olägenheterna.

Alternativ 3 innebär önskemål om en reformerad verksamhet till en sammanlagd real kostnad för år 1990 jämfört med i dag om drygt 169 milj. kr. Lokalradion förordar medel för en stabil verksamhet på tolvtimmarsnivån, riksradiation vill ha möjlighet till kvalitetsförstärkningar inom kulturområdet och minoritetsspråksverksamheten, televisionen begär en omfattande förstärkning för produktionsutläggningar, gestaltande produktion, ytterligare en veckotimme text-TV och nyinvesteringar i främst stereo. Utbildningsradion anger som sina önskemål en förstärkning av den

regionala verksamheten liksom mer medel för produktion för gymnasieskolan och på finska samt kvalitetsförbättringar.

Mot denna bakgrund och i avvaktan på ett slutligt ställningstagande till SR-studiens resultat hemställer SR i anslagsframställningen om ett medelstillskott enligt alternativ 2, dvs. 41,6 milj. kr.

I ett senare inkommet tilläggsäskande begär SR ytterligare 100 milj. kr. för år 1990 som ett första steg i ett femårigt reformprogram vars slutsteg motsvarar en nivåhöjning av koncernens medelstillsättning med 500 milj. kr. i 1987/88 års prisnivå. Med ett sådant resurstillskott anser sig koncernen kunna förverkliga de generella mål som formulerats i anslagsframställningen och som tidigare redovisats.

Medelsbehovet för nästa budgetår blir därmed (i 1987/88 års prisläge) 2 614,9 milj. kr. såsom det anges i koncernens anslagsframställning, och 2 714,9 milj. kr. såsom det anges i koncernens tilläggsäskande. Här tillkommer de 85,8 milj. kr. (prisläget 1989: 2) som RIKAB behöver.

SR föreslår vidare att den s.k. dragningsrätten avskaffas fr. o. m. budgetåret 1990, då möjlighet till extern upplåning av kapital väntas föreligga.

Sveriges Radio AB hemställer

i anslagsframställningen för år 1990 att

1. inriktningen av Sveriges Radio-koncernens verksamhet prövas enligt de förslag som SR:s styrelse redovisar,
2. Sveriges Radio-koncernen för den avgiftsfinansierade verksamheten i 1987/88 års genomsnittliga prisnivå för år 1990 tilldelas 2 614 900 000 kr.,

i den särskilda skrivelsen med 1990 års anslagsframställning för Radiotjänst i Kiruna AB att

3. inriktningen av RIKAB:s verksamhet prövas enligt de förslag som RIKAB:s styrelse redovisar,
4. Sveriges Radio-koncernen för RIKAB:s verksamhet i prisläget för andra halvåret 1989 tilldelas 85 800 000 kr.,

i den särskilda skrivelsen med Sveriges Radio-koncernens kompletteringsäskande för år 1990 att

5. Sveriges Radio-koncernen — inom ramen för sitt utvecklingsprogram perioden 1990—1994 — för den avgiftsfinansierade verksamheten år 1990 i 1987/88 års prisnivå — utöver vad som äskats i 1990 års anslagsframställning — tilldelas ytterligare 100 000 000 kr.

5.2 Radionämnden

Granskningsverksamhetens omfattning har ökat sedan år 1978. Under perioden 1978—81 ökade antalet anmälningar kraftigt. Under åren därefter skedde en successiv nedgång, vilket bl. a. möjliggjorde en ökning av antalet initiativärenden. Under senare år har antalet anmälningar åter ökat något. Därmed har antalet initiativärenden blivit något färre. Nämnden har dock i flera fall utvidgat inkomna anmälningsärenden genom egna

initiativgranskningar. Av radionämndens verksamhetsberättelse för år 1988 framgår att 544 beslut fattades av radionämnden under året. Därav utgjordes 79 % av s. k. direktörsbeslut. 65 beslut var fällande eller kritiserande. Antalet fällande beslut, 54, är det hittills högsta under något verksamhetsår.

Medelsanvisningen för radionämnden för innevarande budgetår uppgår till 2 169 000 kr., varav högst 1 748 000 kr. för lönekostnader. För budgetåret 1989/90 har nämnden i likhet med föregående år inte beräknat någon besparing. Nämnden begär dels medel som gör det möjligt att behålla nuvarande personalresurser, dels kompensation för höjda nämndarvoden, dels kompensation för prisökningar. Därutöver begär nämnden, med hänvisning till att posten för övriga förvaltningskostnader är liten, en förstärkning med 50 000 kr. för ökade kostnader för maskinhyror, inrikes resor och tryckning. Lokalkostnaderna beräknas öka med 2 000 kr.

Radionämnden hemställer

att 2 204 000 kr. samt medel för pris- och lönekostnadsökningar anvisas för nämndens verksamhet under budgetåret 1989/90.

5.3 Televerket

Teknisk utveckling

Den tekniska utvecklingen inom ljudradio- och TV-området innebär dels att man kan använda ny distributionsteknik som kabel och satellit, dels att nya tjänster samt förbättrad teknisk kvalitet och driftssäkerhet kan införas i befintliga distributionsnät. Speciellt intressant är utvecklingen av digital teknik.

Digital teknik kan i TV-sammanhang användas för tilläggstjänster såsom exempelvis text-TV-sändningar tillsammans med TV1- och TV2-program. Ett annat exempel är det digitala flerljudssystemet som möjliggör mottagning av TV-program med stereoljud eller flera språkversioner av ett program. Ett tredje exempel på tilläggstjänster avser ljudradiosändningar över FM-näten, s. k. radiodatasystem (RDS), som kan användas för att såväl underlätta inställning av mottagare på önskad programkanal som överföring av extra information till ljudradioprogram eller fristående information. Förutsättningarna för att inlemma ytterligare en datakanal, RDS II, i FM-sändningarna studeras för närvarande av televerket.

Utvecklingen på satellitområdet går i riktning mot användande av kommunikationssatelliter med högre sändareffekt, s. k. medeleffektsatelliter, och förhållandevis små och enkla mottagningsantennor för individuellt bruk.

Den av de europeiska televerken ägda satellitorganisationen EUTELSAT har för de nordiska televerkens räkning studerat möjligheten att förse en av dess satelliter med antenner som passar för nordisk täckning.

Televerket avser delta i det internationella utvecklingsarbetet för att kunna möta ökade krav på distributionsnäten. Bl. a. gäller detta arbete

Investeringar under femårsperioden 1990 – 1994

För det förlängda budgetåret 1988/89 och andra halvåret 1989 (1989:2) har 214,4 milj. kr. anvisats för televerkets investeringar i rundradioanläggningar. En överförbrukning om 8,9 milj. kr. under budgetåret 1987/88 har balanserats till budgetåret 1988/89. Det bemyndigande televerket lämnats att föra belopp mellan budgetåren som skuld resp. tillgodohavande avser högst 5,0 milj. kr.

För år 1990 har televerket i likhet med tidigare år erhållit ett beställningsbemyndigande om 30 milj. kr.

Dispositionen av medlen för det förlängda budgetåret framgår av tabellen i det följande. Tabellen anger också kostnaderna för beräknade investeringar (utbyggnad och reinvesteringar) under femårsperioden 1990 – 1994. Denna motsvarar den av riksdagen våren 1988 godkända planen framräknad med ett år och med tillägg för ersättningsanskaffning för högmast i Sollefteå och investeringar för stereo/flerljud i TV. Planen är också uppräknad till 1990 års beräknade kostnadsnivå.

	Disposition av erhållna medel för 1988/89 och 1989:2 (milj. kr., resp. periods kostnadsnivå)	Beräknat investerings- medelsbehov under femårsperioden 1990 – 1994 (milj. kr.)				
		1990 (1990 års kostnadsnivå)	1991	1992	1993	1994
Ljudradio	49,1	13,3	17,5	21,0	15,0	15,6
Television	50,6	44,3	40,5	36,6	43,0	44,5
Radiolänklinjer och OB-utrustning	76,3	66,9	75,4	71,6	74,0	65,9
Radiodrift- och rundradio-centraler	31,6	21,3	12,2	16,4	8,0	8,3
Försvarsberedskap	6,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Ersättning för högmast i Sollefteå	18,0 ¹	8,8				
Stereo/flerljud i TV		6,0	6,0	6,0		
Summa	232,4²	165,4	156,4	156,4	144,8	139,1

¹ Tilläggsbudget 18 milj. kr.

² Inkl. 8,9 milj. kr. som förbrukats under budgetåret 1987/88.

Rundradionätet omfattar nu drygt 50 större FM/TV-stationer och ca 500 mindre stationer.

Också efter ett eventuellt införande av reguljära rundradiosändningar över satellit kommer tyngdpunkten i den svenska rundradiodistributionen under lång tid att ligga på de nuvarande markbundna näten eftersom dessa ger möjligheter till regionala och lokala sändningar samt mobil mottagning. Näten är även av betydelse från beredskapssynpunkt. Televerket studerar emellertid även fortsättningsvis förutsättningarna för satellit-TV-distribution som komplement eller alternativ till marksändningar.

Återanskaffningsvärdet för rundradionätet är i dag ca 3 500 milj. kr. De

tyngre anläggningsdelarna, stationshus och master, har i regel en mycket lång livslängd. Förutom normala underhålls- och kompletteringsåtgärder avseende tyngre anläggningsdelar behöver dock vissa kostnadskrävande åtgärder vidtas främst på vissa högmaster. Under den kommande femårsperioden behöver reinvesteringarna i TV1-sändarna slutföras. Även FM-sändarutrustningarna måste bytas. Elektronikutrustningarna har en kortare livslängd. Ett visst reinvesteringsbehov för TV2-nätet börjar uppkomma efter år 1990. Radiolänknätets modernisering har påbörjats. Härvid sker en övergång till digitala överföringsmetoder för att åstadkomma såväl kvalitets- som kapacitetsökningar.

Ljudradio

Den andra etappen av utbyggnaden av *det fjärde FM-nätet* inleddes i april 1988 då lokalradiostationerna i Jönköping, Kristianstad, Skaraborg och Gävleborg började sända. Den tredje etappen genomfördes i november 1988 och avser lokalradiostationerna i Halland, Värmland, Västmanland, Västernorrland och Norrbotten. Den fjärde och femte avslutande etappen planeras till år 1989.

Radio Stockholm utnyttjar fortfarande den s.k. P5-sändaren i Storstockholmsområdet. Sändaren används för antingen sändningar på invandrarpråk eller för samsändning med P4.

FM-sändarna i Färila och Järvsö, som tidigare har använts för försöket med allemansradio i Ljusdals kommun, har lagts ner. Utrustningen återanvänds.

Samtliga lokalradiostationer avses successivt ges *stereosändningsmöjligheter* i permanent utförande. Behovet av att förbättra stereomottagningen och *bilradiomottagningen* kan tillgodoses genom sändareffektökning m. m. i samband med reinvesteringar i FM-näten. Flertalet sändar- och antennutrustningar är 20–30 år gamla. Vid planeringen av reinvesteringar prioriteras de stationer där sändareffekten avses öka.

Utbyggnads- och reinvesteringsåtgärderna samordnas i möjligaste mån med FM 4-utbyggnaden vilket medför rationaliseringsvinster. Huvuddelen av reinvesteringarna behöver genomföras under femårsperioden.

RDS-signaler sänds nu över FM 3-nätets sändare. Införande i FM 1-nätet skedde under år 1988 medan införandet i FM 2-nätet kan ske först år 1992. I FM 4-nätet införs RDS-tjänsten i nära anslutning till starten av sändarna. Möjligheten att sända programrelaterad information tas successivt i bruk. RDS-mottagare har börjat marknadsföras.

För utbyggnad under år 1990 erfordras 2,5 milj. kr. för förbättrad täckning i befintliga FM-nät. Reinvesteringar vad gäller FM-antennerna och FM-sändare kräver 10,8 milj. kr.

Television

En fortsatt utbyggnad av mindre TV-stationer för *förbättrad TV-täckning* behövs. Antalet nya stationer per budgetår måste dock även fortsättningsvis begränsas av prioriteringsskäl.

Samtliga större TV2-stationer har nu *reservsändare* för TV 2. Mindre stationer förses med sådana i begränsad omfattning.

Enligt riksdagens beslut om *regional-TV-utbyggnaden* våren 1987 har Västerås större TV-station kompletterats för att Östnytt-programmet skall kunna täcka de norra delarna av Södermanlands län. Brister i regional-TV-täckningen med utgångspunkt i den nuvarande indelningen i regional-TV-områden kommer att åtgärdas under femårsperioden. Vid en eventuell delning av de tre regional-TV-områden som består av två TV-distrikt uppkommer nya kostnader för förbindelse- och sändarkompletteringar.

Vad gäller *reinvesteringar* har ungefär en tredjedel av befintliga TV1-sändare ännu inte bytts mot moderna sådana. Även antennenläggningar behöver åtgärdas. Under femårsperioden börjar ett visst renoveringsbehov uppkomma för TV2-anläggningarna och för TV2-sändarna.

Åtgärder för att minska riskerna för *masthaverier* måste också vidtas. I början av år 1988 inträffade ett haveri på högmasten i Sollefteå orsakat av nedisning. Genom att vidta en rad provisoriska åtgärder kunde FM- och TV-sändningarna inom huvuddelen av det berörda området snabbt återställas till godtagbara förhållanden med hänsyn till den uppkomna situationen. Riksdagen beslöt hösten 1988 (prop. 1988/89:25 bil. 5, KrU8, rskr. 16) att för år 1989 tilldela televerket ytterligare investeringsmedel om 18,0 milj. kr. för att ersätta den förstörda högmasten med en ny, något lägre mast.

I Sverige har sedan år 1985 pågått testsändningar med ett *digitalt stereo/flerljudssystem*. De nordiska programföretagen och televerken fattade i början av år 1987 beslut om att det engelska NICAM-systemet skall användas vid stereo- och flerljudssändningar i televisionen. Standarden har godkänts av Europeiska Radiounionen. Systemet medger sändningar med hög teknisk kvalitet eller att alternativt upp till tre språkversioner sänds samtidigt. Provsändningar sker nu som en fortsättning på tidigare genomförda testsändningar över TV2-sändarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hörby. En treårig utbyggnad till övriga delar av landet till en kostnad av sammanlagt 18,0 milj. kr. bör göras med början år 1990. Introduktionen på marknaden av mottagare utrustade för digitalt ljud påbörjades under hösten 1988.

För år 1990 krävs 19,4 milj. kr. för anskaffning av några mindre TV2-reservsändare, anläggning av ett tjugotal nya mindre TV-stationer, fortsatt förbättring av regional-TV-täckningen och utbyggnad för stereo/flerljud i TV. För reinvesteringar erfordras 30,9 milj. kr. för åtgärder avseende TV-antennar, TV1-sändare eller master. För att slutföra återuppbyggnaden av högmasten i Sollefteå behövs 5,8 milj. kr. samt eventuellt ytterligare 3,0 milj. kr. för kompletteringar med nya slavstationer.

Radiolänklinjer och OB-utrustning

Förbindelsenätet för programinsamling och programöverföring består dels av ett radiolänknät baserat på analog teknik, dels förhyrda kabelförbindelser. Därtill kommer transportabel utrustning (OB).

Den av riksdagen våren 1988 godkända investeringsplanen innebär att nya *digitala radiolänkförbindelser* successivt kan börja byggas ut fr. o. m. år

1990. Därigenom kan de ökade programöverföringsbehoven tillgodoses samtidigt som det nuvarande analoga radiolänknätet kan ersättas. Inledningsvis utökas överföringskapaciteten mellan Stockholm och Sundsvall resp. Luleå. Under periodens senare del sker motsvarande bl.a. på sträckan Stockholm – Norrköping och mellan Göteborg och Malmö resp. Norrköping.

Vidare har åtgärder planerats inom femårsperioden för att öka flexibiliteten i programförbindelsenätet.

OB-verksamheten kan utvecklas ytterligare och effektiviseras. Antalet förberedda inmatningspunkter i radiolänknätet behöver därför ökas. Även försliten utrustning behöver ersättas. En *transportabel jordstation* för överföring via satellit har anskaffats för i första hand överföring av program av nyhetskaraktär. En mer generellt användbar sådan station planeras också.

Utbyggnaden av radiolänklinjer och OB-utrustning beräknas kosta 23,3 milj. kr. under år 1990. Reinvesteringarna kräver 43,6 milj. kr.

Radiodriftcentraler och rundradiocentraler

Kaknäsanläggningen byggs om under femårsperioden bl. a. i syfte att anpassa dess kapacitet till dagens behov och teknik samt åstadkomma rationellare arbetsbetingelser. En mindre tillbyggnad är nödvändig i samband med moderniseringen.

En successiv modernisering av radiodrift- och rundradiocentralerna behövs och har vad gäller de förstnämnda redan påbörjats.

Under år 1990 krävs 21,3 milj. kr. för modernisering, huvudsakligen av Kaknäs rundradiocentral, och för ny utrustning i de övriga centralerna.

Försvarsberedskapsåtgärder

Planeringen för rundradions försvarsberedskap omfattar för femårsperioden utbyggnad av förbindelseanläggningar till lokalradions länsredaktioner, modernisering och komplettering av krigsuppehållsplatserna för rundradiocentraler och radiodriftcentraler samt anskaffning av transportabla radiolänkar, FM-sändare och TV-sändare. 4,8 milj. kr. behövs under år 1990.

Driftskostnader

Programdistribution inkl. programinsamling

Verksamheten t. o. m. år 1989

För budgetåret 1987/88 *anvisades* av avgiftsmedel 247,7 milj. kr. för televerkets verksamhet med programdistribution och programinsamling. Kostnaderna kom emellertid att överstiga detta belopp med 1,0 milj. kr. och kunde inte täckas av intäkter. Beloppet kommer att avräknas de medel som anvisats för innevarande budgetår. Överförbrukningen kan i sin helhet hänföras till de provisoriska åtgärder televerket måste vidta med anledning av masthaveriet i Sollefteå.

För det förlängda budgetåret 1988/89 och andra halvåret 1989 (1989:2) anvisades 397,1 milj. kr. av avgiftsmedel för televerkets kostnader för programdistribution inkl. programinsamling.

Under arbetsåret 1987/88 var *drifttiden* för FM-näten drygt 27 500 timmar. Ökningen från föregående arbetsår var nästan 6 000 timmar och avsåg till största delen FM 4-utbyggnadens första etapp.

Drifttiden för TV-näten var ca 8 700 timmar, vilket innebar en ökning med drygt 200 timmar. Däri ingick även *testbildssändning*.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i en skrivelse den 27 maj 1987 – med utgångspunkt i de medel televerket förfogar över för testbildssändningar – hemställt att frågan om sändningstid för testbild i TV omprövas och att samordning sker med de finska sändningarna. Televerket har yttrat sig i ärendet den 22 februari 1989. Verket uppger att testbild fr. o. m. hösten 1988 har sänts i samma omfattning under onsdagar som under övriga vardagar. Onsdagarna har tidigare i stor utsträckning använts för att möjliggöra tekniskt underhåll av distributionsnätet. Genom ändringarna tillmötesgås dels ett starkt krav från radiobranschen, dels önskemål om att kunna sända text-TV också på dagtid under onsdagar.

Inom ramen för nuvarande medelstilldelning bedömer televerket sändningstidsschemat som rimligt. Kritik har riktats mot att testbildssändningarna i TV2 utanför de sex storstadsområdena är kortare än sändningarna i övriga områden och också mot de begränsade testbildssändningarna under sommaren. En ökning av testbildssändningarna i TV2 så att de skulle få samma omfattning som i TV1 skulle kräva ett medelstillskott om ca 5 milj. kr. per år. De begränsade testbildssändningarna under sommaren beräknas dock kunna utökas något fr. o. m. innevarande år med hjälp av intäktsfinansiering.

Verksamheten 1990–1992

För år 1990 beräknas driftskostnaderna uppgå till sammanlagt 284,4 milj. kr. I beloppet ingår 3,0 milj. kr. för ökade driftskostnader för regional-TV-sändningar och FM 4. Televerket har även, i likhet med SR, räknat med ökade driftskostnader om 2,0 milj. kr. för 24-timmarssändningar för P2 och P4 samt 0,9 milj. kr. för televisionens *sändningstidsökning*. Dessa kostnader betalas för närvarande av SR.

Utgångspunkten för beräkningarna har vidare varit dels en prisomräkning motsvarande 6 %, dels en mindre volymökning motsvarande 1 %. Det belopp om 1,8 milj. kr. för *teknisk och programmässig forskning* som tidigare ingått i televerkets medelstilldelning bör i fortsättningen ingå i medelsanvisningen till SR. För år 1991 resp. 1992 räknar televerket med kostnader om 288,2 resp. 291,8 milj. kr. i 1990 års prisläge.

Avgiftsinkassering och avgiftskontroll

För det förlängda budgetåret (1988/89 och andra halvåret 1989, 1989:2) har 113,8 milj. kr. anvisats för televerkets kostnader för avgiftsinkassering

och avgiftskontroll. Eftersom verksamheten med avgiftsinkassering och avgiftskontroll under år 1989 successivt övertas av Sveriges Radio-koncernen begärs inga medel för dessa ändamål för år 1990.

Prop. 1988/89: 129

Televerkets medelsbehov

Televerket hemställer att

1. till televisions- och ljudradioanläggningar för distribution av Sveriges Radios program för år 1990 anvisas investeringsmedel om 165,4 milj. kr.,
2. televerket för uppförande av televisions- och ljudradioanläggningar under år 1990 för distribution av Sveriges Radios program beviljas ett beställningsbemyndigande om 30 milj. kr.,
3. vid behov får utnyttja upp till 15 milj. kr. av nästkommande års medgivna förbrukning av investeringsmedel för att avbalansera det löpande årets förbrukning samt rätt att intill 15 milj. kr. få utnyttja under ett år icke ianspråktaga medel det nästkommande året,
4. för televerkets andel i rundradiorörelsens driftskostnader av rundradions avgiftsmedel under år 1990 få ta i anspråk ett belopp om högst 284,4 milj. kr.

5.4 TV-avgiften

I sina anslagsframställningar räknar SR och televerket med att radiofonden vid ingången av budgetåret 1987/88 uppvisar ett underskott om 108–109 milj. kr. Underskottet kommer att vid utgången av år 1989 ha ökat till 138–140 milj. kr. om ingen avgiftshöjning görs och om inflationen, som den kommer till uttryck i SR:s kompensationsindex, uppgår till 5% under budgetåret 1988/89.

SR påpekar i detta sammanhang att de ekonomiska konsekvenserna av underskotten hittills, dvs. under perioden 1985/86–1987/88 har inneburit ränteutgifter för radiofonden om sammanlagt 34 milj. kr.

I RIKAB:s anslagsframställning till SR framhålls att det är av utomordentligt stor betydelse att omläggningen av uppbördsverksamheten genomförs så att inte intäkterna minskar. Av denna anledning har i etableringsplanerna för RIKAB:s verksamhet även marknadsföring en central roll. Denna syftar dels till att informera om den förestående omläggningen, dels att motivera de berörda TV-innehavarna att erlægga sina avgifter.

5.5 Föredragandens överväganden

5.5.1 Sveriges Radio

I och med utgången av budgetåret 1988/89 har den utbyggnad av Sveriges Radio-koncernens programverksamhet avslutats som inleddes hösten 1978. I det riksdagsbeslut som föregick denna (prop. 1978/79:91, KrU 24, rskr. 337) angavs bl. a. hur programverksamheten skulle byggas ut och förbättras.

De väsentligaste ambitionshöjningarna gällde en regionalisering av verksamheten, åtgärder för särskilda publikgrupper och kvalitetsförbättringar. I det föregående har en av SR lämnad redovisning av hur kraven uppfyllts sammanfattats.

Inför den avtalsperiod som inleddes den 1 juli 1986 (jfr prop. 1985/86:99, KrU 21, rskr. 343) ställdes vissa kompletterande krav på programverksamheten såsom att samtliga programföretag i koncernen skall utöva ett folkbildningsansvar, att den nationella kulturen, radion och televisionen bör främjas och att nivån på frilansmedverkan och utläggningen av produktionsuppdrag skall vara hög. Dessa krav gäller allttjämt. Också vad gäller uppfyllandet av de två sistnämnda kraven har en redogörelse lämnats i det föregående.

SR har i sin anslagsframställning understrukit att vad som återstår av 1978 års reformprogram är främst fortsatta åtgärder för kvalitetsförbättringar. Mot bl. a. denna bakgrund har SR lagt fram förslag om en förstärkning av medlen till koncernen om sammanlagt 541,6 milj. kr. utöver kostnadskompensation.

Vid mina beräkningar av medelstillelningen har jag, som jag redovisat i samband med mina allmänna överväganden, utgått från att koncernen bör ges en förstärkning om 41,6 milj. kr. I beloppet ingår en överföring från televerket om 1,8 milj. kr. för teknisk och programmässig forskning och utveckling.

Som jag också har redovisat i samband med mina allmänna överväganden är jag inte beredd att tillstyrka att ytterligare medel nu tillförs koncernen. Skälen härför är främst att frågan om Sveriges Radio-koncernens roll och resursbehov i den nya mediemiljön behöver prövas i ett vidare sammanhang.

Vid min föredragning längre fram om televerkets verksamhet kommer jag inte heller att biträda det förslag om tilldelning av särskilda medel för sändningstidsökning i televisionen och ljudradion som verket har lagt fram och som SR tillstyrker. Jag vill erinra om dels riksdagens beslut våren 1986 genom vilken beslutanderätten om sändningstidens längd och förläggning överfördes till Sveriges Radio-koncernen, dels att kostnader utöver dem som medelsanvisningarna till televerket för programdistribution avser att täcka — i likhet med tidigare — bör bestridas med till SR anvisade medel (jfr prop. 1981/82:100 bil. 12 s. 172). Det senare gäller även kostnader för ytterligare anpassning av sändarnätet på grund av ändringar i den lokala eller regionala indelningen och/eller förändring av sändningsområden för regional-TV (jfr KrU 1985/86:21 s. 52—53). Som jag ser det bör vid mer permanent verkande förändringar som initieras av ett Sveriges Radio-företag, televerket kompenseras genom av riksdagen beslutade överföringar av medel från koncernen till verket. Förslag härom bör lämnas i parternas anslagsframställningar.

I detta sammanhang vill jag påpeka att på samma sätt som gäller för anslagsfinansierade verksamheter måste SR och televerket, så långt det är möjligt, i sina anslagsframställningar presentera samtliga de kostnader för rundradiorörelsen som en föreslagen satsning inom någon av parternas ansvarsområde på längre sikt kan leda till.

Byggnadsinvesteringarna enligt den investeringsplan som redovisades i 1986 års proposition (s. 91) beräknas för år 1990 innebära kostnader om 13,0 milj. kr. Beloppet avser den om- och tillbyggnad av radio- och TV-huset i Göteborg som sedan länge planerats och som beräknas kunna starta under hösten 1989. Jag har vid min medelsberäkning tagit hänsyn till dels byggkostnadsutfallet under budgetåret 1987/88, dels ändrade planer för perioden därefter. Sammanlagt har jag räknat med 28,1 milj. kr. i kapitalkostnader under år 1990. Därmed har den i princip högsta kapitalkostnadsnivå nåtts som den nämnda investeringsplanen kan medföra. Jag räknar med att SR senast inför anslagsframställningen för år 1992 redovisar en plan för kostnadernas avtrappning.

Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen om TV-avgiften (prop. 1988/89: 18, KrU9, rskr. 97), de avtal som regeringen har träffat med Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) och SR samt de författningar och regeringsbeslut i övrigt som riksdagsbeslutet har föranlett, har RIKAB getts förutsättningar för sin verksamhet. Denna har inletts den 1 mars i år. RIKAB kommer successivt att under året överta uppbördsverksamheten från televerket, medan ansvaret för avgiftskontrollen övergår först inför årsskiftet 1989/90.

De riktlinjer för omläggningen som riksdagen beslutade om våren 1987 (prop. 1986/87: 100 bil. 10, KrU 11, rskr. 220) innebar att lokaliseringsstöd och annat tillämpligt regionalpolitiskt stöd skulle utgå för etableringen i Kiruna. Övriga merkostnader under förberedelse- och flyttperioden skulle bäras av televerket. På motsvarande sätt skulle televerket även under en period efter år 1990 på lämpligt sätt kompensera för det intäktsbortfall som den nya organisationen kan medföra.

Med stöd av ett särskilt bemyndigande av riksdagen (prop. 1987/88: 100 bil. 14, AU 13, rskr. 268) beviljade regeringen den 24 mars 1988 Kiruna kommun lokaliseringsbidrag med 28 660 000 kr. för att uppföra lokaler att hyras ut till bl. a. RIKAB resp. den 1 december 1989 RIKAB lokaliseringsbidrag med 15 965 000 kr. till täckande av utgifter i samband med investeringar i maskiner och inventarier. Även sysselsättningsstöd bör enligt regeringens bedömning utgå.

SR har i skrivelse den 26 januari 1989 bl. a. hemställt att regeringen klargör i vilken utsträckning televerket skall svara för de kostnader och investeringsutgifter som RIKAB har under övergångsfasen. Televerket har den 8 och 22 februari 1989 yttrat sig i ärendet. Det bereds för närvarande inom regeringskansliet. Jag avser att inom kort återkomma till regeringen i frågan.

Medelsbehovet för RIKAB under år 1990 har jag beräknat till 83,5 milj. kr. Jag har därvid uppskattat att ca 3,0 milj. kr. kommer att lämnas i regionalpolitiskt stöd i form av sysselsättningsstöd under år 1990. Därmed har RIKAB i enlighet med riktlinjerna i 1987 års riksdagsbeslut (jfr prop. 1986/87: 100 bil. 10 s. 501), med undantag av det regionalpolitiska stödet, tilldelats medel i samma omfattning som då gällde för televerkets uppbördsverksamhet. Jag har dock beräknat medlen i 1987/88 års kostnadsnivå för att möjliggöra en anpassning till Sveriges Radio-koncernens system för kostnadskompensation.

I avvaktan på att RIKAB:s verksamhet skall stabiliseras bör enligt min mening detta bolags medelstilldelning och medelsanvisning redovisas särskilt.

SR bör sammantaget för år 1990 anvisas 2 692, 4 milj. kr. i 1987/88 års prisläge för koncernens drifts-, investerings- och kapitalkostnader.

Den kompensation för kostnadsutvecklingen som Sveriges Radio-koncernen ges innebär att 60 % av kostnaderna (löner) räknas upp med genomsnittspåslaget enligt avtal för hela SAF/PTK-området medan 40 % (priser) räknas upp enligt konsumentprisindex med effekterna av livsmedels- och boendekostnader frånräknade. Som en följd av att de ursprungliga förutsättningarna för bestämmandet av löneglidningsdelen av kompensationsindex förändrats beslöt regeringen den 19 januari i år om ett preliminäravräkningssystem för den löneglidningskompensation som ingår i indexets lönedel. Därmed har stabiliteten i indexkonstruktionen förbättrats. Under budgetåret 1987/88 ökade kompensationsindex med 7,15 %.

SR har i anslagsframställningen redovisat att den kostnadskompensation koncernen erhållit under perioden 1982/83–1986/87 i stort motsvarat de kostnadsökningar som är en följd av allmänna prishöjningar. Åren närmast före budgetåret 1982/83 blev Sveriges Radio-koncernen underkompenserad. En oroande faktor för de kommande verksamhetsåren är, enligt bolaget, en förväntad mycket kraftig kostnadsutveckling avseende rättighetskostnader inom sport och andra konkurrensutsatta områden. Dess följer, förändringar i programutbudets genomsnittliga kvalitet och därmed en uttunning av utbudet, kan emellertid inte värderas vid jämförelser mellan faktisk kostnadsutveckling och storleken av kompensationsindex.

Mot bakgrund av att det av mig i det föregående föreslagna medelstillskottet främst syftar till att söka motverka en sådan utveckling hos programutbudet, anser jag att kompensation för kostnadsutvecklingen även fortsättningsvis bör ges på samma grunder som nu.

Riksdagen har i samband med beslut om tilläggsbudget (prop. 1987/88:125 bil. 5, KrU 23, rskr. 287) bemyndigat regeringen att ställa särskilda medel till SR:s förfogande för utbildningsradions programverksamhet i samband med särskilt angelägen fortbildning av skolans personal. Med stöd av bemyndigandet har regeringen den 9 juni och den 15 december 1988 beslutat att anslå 0,5 resp. 1,5 milj. kr. till SR. Den fortbildningsverksamhet besluten varit knutna till är den i matematik för klasslärare i grundskolan samt grundskolläraryrket. För den sistnämnda har en särskild redovisning lämnats i årets budgetproposition (prop. 1988/89:100 bil. 10 s. 32).

Genom 1986 års riksdagsbeslut fick moderbolaget möjlighet att finansiera investeringar eller investeringsliknande anskaffningar genom lån. Även kostnaderna för vissa andra anskaffningar som t. ex. köp av större programpaket skulle, enligt beslutet, kunna lånefinansieras. (Jfr prop. 1985/86:99 s. 74–75). Den nya möjligheten till lånefinansiering innebär att SR kan skaffa sig en slags buffert i utgiftsplaneringen. Moderbolaget har därför föreslagit att den s. k. dragningsrätten avskaffas fr. o. m. år 1990. Jag biträder detta förslag.

Moderbolaget har enligt regeringens anvisningar redovisat en verksamhetsplan för perioden 1989/90—1993/94 för Sveriges Radio-koncernens *försvarsberedskap*. Planen följer de riktlinjer som angavs i den proposition om säkerhetspolitiken och totalförsvaret (prop. 1981/82:102, FöU 18, rskr. 374) som, vad beträffar Sveriges Radio-koncernens verksamhet, antogs av riksdagen våren 1982 och som alltså gäller (jfr prop. 1986/87:95 bil. 7, FöU 11, rskr. 310). I medelsberäkningarna för den avgiftsfinansierade radio- och TV-verksamheten har hänsyn tagits till kostnader för beredskap-såtgärder.

5.5.2 Radionämnden

Av medelsanvisningen för budgetåret 1988/89 har 17 000 kr. inte ställts till radionämndens disposition till följd av tillämpandet av en utgiftsram.

Vid min medelsberäkning för nämndens verksamhet under budgetåret 1989/90 har jag som tidigare tagit hänsyn till kända löneökningar och till prisutvecklingen. Jag har också räknat med en förstärkning av medlen för andra förvaltningskostnader än löner och arvoden. Därvid har jag beaktat att tjänstebrevsrätten föreslås slopad för radionämnden fr. o. m. den 1 juli 1989.

Som en följd av riksdagens beslut om att televerket i fortsättningen inte skall ha det ansvar för förvaltningen av TV-avgiftsmedlen som verket tidigare haft, kan radionämndens ekonomiadministration inte längre skötas av verket. Jag har därför beräknat medel för ersättning till kammarkollegiet för motsvarande insatser fr. o. m. den 1 juli 1989.

Huvudförslaget har inte tillämpats.

Medelsanvisningen för budgetåret 1989/90 bör uppgå till 2 524 000 kr. Därav utgör medlen för löne- och arvodeskostnader högst 1 958 000 kr. och medlen för lokalkostnader 158 000 kr. I de senare ingår medel för elkostnader.

5.5.3 Televerket

I 1981 års budgetproposition (prop. 1980/81:100 bil. 2 s. 92) angavs en plan för televerkets *investeringar* i rundradioanläggningar fram till budgetåret 1985/86. Denna plan förlängdes genom riksdagens beslut i anslutning till förslag i 1983 års budgetproposition (prop. 1982/83:100 bil. 10 s. 151—152), gjordes rullande och kom att omfatta de fem närmast följande budgetåren. Riksdagens beslut vid föregående riksmöte (prop. 1987/88:100 bil. 10, s. 514, KrU 11, rskr. 220) innebar dock att investeringsplanen, till följd av omläggning till kalenderårsvisa medelsanvisningar, övergångsvis omfattar fem och ett halvt år.

Mitt nu aktuella förslag till förlängning av investeringsplanen innebär att den ånyo omfattar fem år, att kostnaderna för det fjärde FM-nätet enligt riksdagens beslut (prop. 1985/86:99, KrU 21, rskr. 343) belastar det första året och att kostnaderna för åtgärder för bättre regional-TV-täckning m. m., som riksdagen beslöt om våren 1987 (prop. 1986/87:100 bil. 10, KrU 11, rskr. 197), belastar hela perioden. I planen har också medta-

gits kostnaderna för televerkets försvarsberedskapsåtgärder för rundradions behov samt 8,8 milj. kr. för att slutföra ersättningsanskaffningen för den förstörda högmasten i Sollefteå. 3,0 milj. kr. av detta belopp bör dock anvisas först efter beslut av regeringen, eftersom det ännu inte är helt klart i vilken utsträckning de slavsändare, som dessa medel avser, behövs.

Jag har också i enlighet med televerkets förslag räknat med en höjning av investeringsramen för att kunna utsträcka möjligheten till stereo/flerljuds-sändningar i televisionen till hela landet. Jag förordar därför att investeringsplanen kompletteras med 6,0 milj. kr. för vart och ett av åren 1990, 1991 och 1992.

Investeringsnivån blir därmed 165,4 milj. kr. för år 1990 med den prisomräkning televerket begärt. Nivån för de fyra övriga åren i planen är beräknad i samma prisläge och stannar vid 156,4 milj. kr. för vart och ett av åren 1991 och 1992 samt 144,8 milj. kr. för år 1993 och 139,2 milj. kr. för år 1994.

Riksdagen har årligen bemyndigat regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, att föra högst 5 milj. kr. av de för ett budgetår anvisade investeringsmedlen mellan det året och nästa budgetår som skuld resp. tillgodohavande. Beloppet har varit oförändrat sedan budgetåret 1982/83 och har ett par gånger måst överskridas. Telerörelsen har stått för merkostnaderna genom lån i avvaktan på ny medelsanvisning. Detta är enligt min mening inte en tillfredsställande ordning. För att åstadkomma den ursprungligen avsedda graden av flexibilitet bör beloppet höjas till 10 milj. kr. Bemyndigandet bör nu avse åren 1990 och 1991.

Regeringen bör vidare föreslå riksdagen att i likhet med tidigare år medge att regeringen lämnar televerket ett beställningsbemyndigande om 30 milj. kr. avseende investeringsändamål för år 1991.

Vid mina beräkningar av medel för nästa budgetår för televerkets *driftskostnader* har jag när det gäller programdistribution inkl. programinsamling räknat in ökade medel till följd av riksdagens tidigare nämnda beslut angående utbyggnaden av ett fjärde FM-nät och åtgärder för bättre regional-TV-täckning m. m. Jag har även räknat med viss volymökning.

Jag har däremot inte räknat in medel för sändningstidsökning i televisionen och ljudradion. Principen om att kostnader för televerket, utöver dem som medelsanvisningarna till verket avser att täcka, skall betalas av till SR anvisade medel (jfr prop. 1981/82:100 bil. 12 s. 172) bör enligt min mening alltså gälla. Som jag har anfört i samband med mina förslag rörande Sveriges Radios verksamhet bör dock vid mer permanent verkan- de förändringar som initieras av ett Sveriges Radio-företag televerket kompenseras genom av riksdagen beslutade överföringar av medel från koncernen till televerket. Förslag härom bör lämnas i parternas anslagsframställningar.

Som televerket redovisat i sin anslagsframställning kom de för budgetåret 1987/88 anvisade driftsmedlen inte att räcka till. Kostnaderna blev större än väntat till följd av masthaveriet i Sollefteå. Möjligheten till flexibilitet för televerket vid användningen av anvisade driftsmedel finns bara i en riktning, nämligen att verket gör ett lägre uttag av TV-avgiftsmedel än vad som anvisats på grund av minskade kostnader eller ökade

intäkter. Ett sådant lägre uttag har gjorts vid flera tillfällen. En motsvarande möjlighet till överskridande finns inte. Masthaveriet i Sollefteå är ett exempel på när en sådan skulle ha behövts. Jag förordar därför att regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, bemyndigas att föra högst 5 milj. kr. av driftsmedlen mellan åren 1990 och 1991 som skuld resp. tillgodohavande.

I konsekvens med mina förslag i prop. 1988/89:18 om TV-avgiftsuppbörden har jag inte beräknat några medel för televerket för *avgiftsinkasering och avgiftskontroll*.

Medelsanvisningen för televerkets driftskostnader bör uppgå till 288,6 milj. kr. för år 1990 med den prisomräkning som televerket begärt.

5.5.4 TV-avgiften

Riksdagens beslut (prop. 1988/89:18, KrU9, rskr. 97) om en ny TV-avgiftslag innebär bl. a. att en enhetlig TV-avgift – motsvarande den för en färg-TV – har införts, att statliga myndigheter har blivit avgiftsskyldiga och att avgiftsskyldigheten för mottagare i hotell- och pensionatsrörelser, för statliga myndigheter och inom undervisningsområdet har bestämts till en avgift för var tionde mottagare. Vidare gäller att förutom påminnelseavgift skall en tilläggsavgift betalas som motsvarar 40 % av avgiften för en tremånadersperiod, om denna avgift inte betalas inom den tid som satts ut i påminnelsen.

Mina förslag till medelstildelning för den med TV-avgifter finansierade radio- och TV-verksamheten under år 1990 för Sveriges Radio-koncernens och televerkets del samt för budgetåret 1989/90 för radionämndens del framgår av följande sammanställning. Till grund för förslaget till medelstildelning för Sveriges Radio-koncernen ligger även beräkningar som avser den nya uppbörsorganisationen i Kiruna. Beloppen anges i milj. kr.

	Beräknat för		Förslag för	
	1988/89	1989:2	1989/90	1990
Sveriges Radio				
Investerings- och driftskostnader	2 391,2 ¹	1 201,5 ¹		2 692,4 ²
Radionämnden	2,169 ¹		2,524 ^{2 6}	
Televerket				
Investeringskostnader	141,2 ^{3 6}	73,2 ^{4 6}		165,4 ⁵
Driftskostnader	334,8 ³	176,1 ⁴		288,6 ⁵

¹ Prisläge 1986/87

² Prisläge 1987/88

³ Prisläge 1988/89

⁴ Prisläge 1989:2 (andra halvåret 1989)

⁵ Prisläge 1990

⁶ Exkl. tilläggsbudget 18 milj.kr. för år 1989

I prop. 1985/86:99 om Sveriges Radios verksamhet m. m. redovisade jag som min uppfattning att en successiv återuppbyggnad av radiofonden vore lämplig. Vid ingången av innevarande budgetår var underskottet i

fonden drygt 110 milj. kr. Orsaken är i första hand att kostnadsutvecklingen gått snabbare än beräknat. Mitt förslag till höjning av den allmänna mottagaravgiften i föregående års budgetproposition (prop. 1987/88:100 bil. 10 s. 516) utgick från antagandet att kostnadsutvecklingen — såsom den mäts genom Sveriges Radios kompensationsindex — skulle uppgå till högst 6 % och riktmärket att underskottet i den s.k. radiofonden skulle ha förbytts i ett överskott senast under år 1990.

Fr. o. m. den 1 juli 1989 bör TV-avgiften höjas med 100 kr. till 1084 kr. per år. Avgiften för en tremånadersperiod blir därmed 271 kr. i stället för 246 kr. Höjningen behövs för att täcka ökade utgifter på grund av kostnadsutvecklingen och de förbättringar jag föreslagit i det föregående samt för att snarast möjligt återbetala den skuld staten har till riksgäldskontoret för rundradiorörelsens räkning. Vid min beräkning har jag tagit hänsyn till de ökade intäkter som riksdagens beslut om införandet av en enhetlig TV-avgift bör medföra.

Med den föreslagna höjningen av TV-avgiften beräknas underskottet vara helt borta vid utgången av år 1989 om indexutvecklingen inte överstiger 6%. Den negativa utveckling, som pågått sedan budgetåret 1984/85 och som varit en följd av en — som det visat sig — alltför låg TV-avgiftshöjning inför det året, kan då brytas.

Mitt förslag rörande TV-avgiften förutsätter att lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare och lagen (1989:41) om TV-avgift ändras. Förslag härtil har upprättats inom utbildningsdepartementet och bör fogas till protokollet i detta ärende.

Lagförslagen rör i och för sig ett sådant ämne som avses i 8 kap. 18 § andra stycket regeringsformen. Enligt min mening är emellertid lagändringarna av sådan beskaffenhet att lagrådets yttrande inte behöver inhämtas.

5.6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare,
2. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift,
3. godkänna mitt förslag till medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen,
4. godkänna mitt förslag till medelsberäkning för radionämndens verksamhet,
5. godkänna förlängningen av televerkets investeringsplan med ett år,
6. godkänna mitt förslag till medelsberäkning för televerkets investeringar,
7. bemyndiga regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, att föra högst 10 000 000 kr. av investeringsmedlen mellan åren 1990 och 1991 som skuld resp. tillgodohavande,

8. medge att regeringen lämnar televerket det beställningsbemyndigande om 30 000 000 kr. avseende investeringsändamål för år 1991 som jag har förordat,
9. godkänna mitt förslag till medelsberäkning för televerkets driftskostnader,
10. bemyndiga regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, att föra högst 5 000 000 kr. av driftsmedlen mellan åren 1990 och 1991 som skuld resp. tillgodohavande.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

	Sida
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag ur regeringsprotokollet den 16 mars 1989	4
1 Inledning	4
2 Allmänna överväganden	5
3 Allmänna riktlinjer för rundradiorörelsen, ansvarsfördelning och finansiering	7
4 Kostnader för budgetåret 1987/88 för den avgiftsfinansierade verksamheten, m. m	9
5 Medelsberäkningar	9
5.1 Sveriges Radio	9
5.2 Radionämnden	17
5.3 Televerket	18
5.4 TV-avgiften	24
5.5 Föredragandens överväganden	24
5.5.1 Sveriges Radio	24
5.5.2 Radionämnden	28
5.5.3 Televerket	28
5.5.4 TV-avgiften	30
5.6 Hemställan	31
6 Beslut	32

